

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในพื้นที่เขตห้วยขวาง

จัดทำโดย นายสุชาติ คำภาพงษ์
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
สังกัด สำนักงานเขตห้วยขวาง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๖
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อเสนอการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น (บนต.) รุ่นที่ ๒๖

ชื่อ-นามสกุล นายสุชาติ คำภาพงษ์ เลขที่ ๖๓
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
สังกัด ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตห้วยขวาง

๑. หัวข้อรายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในพื้นที่เขตห้วยขวาง

๒. หลักการและเหตุผล

การบริหารจัดการเมือง การพัฒนาท้องถิ่นหรือการพัฒนาชุมชน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานภาคีตั้งแต่กระบวนการคิด การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงานพัฒนา และการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือพัฒนาขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๒๐ปี ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) ประเด็นยุทธศาสตร์มหานครประชาธิปไตย ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย ๕.๒ เมืองธรรมาภิบาลตัวชี้วัด สภาพประชาชนระดับเขต โดยดัชนีศักยภาพและขีดความสามารถของแต่ละกลุ่ม แต่ละหน่วยงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันแบบบูรณาการ

กรุงเทพมหานครมีนโยบายพัฒนาและบริหารจัดการเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ มหานครแห่งโอกาสสำหรับทุกคน โดยสนับสนุนให้ประชาชนดำรงชีวิตตามความต้องการที่เหมาะสม และมอบโอกาสให้กับคนกรุงเทพมหานครเข้าถึงบริการต่างๆที่ดี ชาวกรุงเทพมหานครมีโอกาสร่วมกิจกรรมของเมืองและประกอบอาชีพตามความสนใจ เช่น โอกาสในการประกอบอาชีพ โอกาสในการฝึกวิชาชีพตามที่สนใจ

ในพื้นที่เขตห้วยขวางมีชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.๒๕๕๕ จำนวน ๒๕ ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนประเภทแออัดที่ยังต้องการการพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม อนามัย และจิตใจ ปัญหาที่เป็นปัญหาใกล้ตัวและส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้น สินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆมีราคาสูงขึ้นซึ่งสวนทางกับรายได้ของประชาชนที่ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก ถึงแม้ว่าจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนฝึกอาชีพเสริม แต่ผลิตภัณฑ์/สินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ไม่สามารถจำหน่ายได้และช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้มีน้อย ประชาชนจึงประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เมื่อกลุ่มผู้บริโภคกำลังซื้อลดลง ก็ส่งผลกระทบต่อกลับมาที่ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่ม OTOP ในพื้นที่เขตห้วยขวางที่มีอยู่หลายกลุ่มแต่กระจายกันอยู่ ไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันวางแผนการดำเนินงานสร้างโอกาสและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์

จากสภาพปัญหาและปัจจัยดังกล่าว ข้าพเจ้าฯ จึงจัดทำรายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่เขตห้วยขวางให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน และเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางขึ้นด้วย การรวมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ที่มีอยู่ในพื้นที่เขตห้วยขวาง ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย Social Network (กลุ่ม Line ,กลุ่ม Facebook) เพื่อรับรู้ปัญหา รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง ในกิจกรรม “ตลาดนัดศุภร์สุข ” โดยกำหนดศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของสมาชิก บริเวณที่ว่างของสำนักงานเขตห้วยขวาง ให้ประชาชนในชุมชน และประชาชนทั่วไปสามารถเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้จากผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อยหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยตรงซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจให้กับประชาชนในพื้นที่เบื้องต้น

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง
- ๓.๒ เพื่อให้เครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางได้รับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะฝีมือของสมาชิก
- ๓.๓ เพื่อบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของหน่วยงานภาคีในพื้นที่ทั้งภาครัฐและประชาชน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐของกรุงเทพมหานคร(ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ สำนักงานเขตห้วยขวาง,สำนักพัฒนาสังคม) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตห้วยขวาง หน่วยงานทหาร(ร.๑ พัน ๒ รอ., ร.๑พัน๔ รอ.) สภาวัฒนธรรมเขตห้วยขวาง ประชาคมเขตห้วยขวาง สโมสรโรตารีกรุงเทพ-รัชดา มูลนิธิสุนิรมิต
- ๓.๔ เพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่สมาชิกเครือข่าย (กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตรายย่อย และกลุ่มผู้ผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือสินค้า OTOP)

๔. เป้าหมาย

๔.๑ ตั้งคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางโดยมีฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตห้วยขวาง เป็นเลขานุการคณะกรรมการ และมีสมาชิกเครือข่ายประกอบด้วยผู้แทนจากกลุ่มผู้ผลิตสินค้า/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่ม OTOP และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตห้วยขวาง ทั้งภาครัฐ และเอกชน

๑ เครือข่าย

- ๔.๒ จัดตั้งกลุ่ม Social Network เช่น กลุ่ม Line, Facebook ๒ กลุ่ม
- ๔.๓ จัดทำโครงการ “ ตลาดนัดศุภร์สุข ” เพื่อเป็นที่จำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ให้แก่สมาชิกเครือข่าย ๑ แห่ง โดยจำหน่ายเดือนละ ๑ ครั้ง

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงาน

การจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นการบูรณาความร่วมมือของเครือข่ายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในชุมชน เช่น ผู้ผลิต / ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ สินค้า OTOP โดยให้แต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ผู้จัดทำได้นำเอา แนวคิด ทฤษฎี และความรู้มาใช้ในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๕.๑ หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร คือ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) ปัจจัยภายนอกองค์กร คือ โอกาส (Opportunity) และ อุปสรรค (Threat) เพื่อนำจุดแข็งขององค์กรมาสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จ การนำจุดอ่อนมาปรับปรุงแก้ไข การนำโอกาสที่มีอยู่มาสร้างให้เกิดประโยชน์และการทำให้ปัญหาอุปสรรคหรือวิกฤติให้เป็นโอกาส การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในเขตห้วยขวางที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สามารถสรุปได้ ดังนี้

ปัจจัยภายใน	
จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
<p>๑.นโยบายที่ชัดเจนในการกระตุ้นเศรษฐกิจของผู้บริหารกรุงเทพมหานครมหานครแห่งโอกาสสำหรับทุกคน โดยสนับสนุนให้ประชาชนดำรงชีวิตตามความต้องการที่เหมาะสม และมอบโอกาสให้กับคนกรุงเทพมหานครเข้าถึงบริการต่างๆที่ดี ชาวกรุงเทพมหานครมีโอกาสร่วมกิจกรรมของเมืองและประกอบอาชีพตามความสนใจ</p> <p>๒.มีการรวมกลุ่มอาชีพกลุ่มแม่บ้าน</p> <p>๓.มีกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่</p> <p>๔.มีการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับประชาชนปีละ ๓ หลักสูตรเช่น หลักสูตรการทำน้ายาล้างจาน การประดิษฐ์กระเป๋าสาน</p> <p>๕.มีพื้นที่และสถานที่รองรับการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์</p> <p>๖.ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่เขตห้วยขวางที่ผลิตได้ส่วนมากเป็นเครื่องอุปโภค/บริโภคในชีวิตประจำวัน</p>	<p>๑.กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้านกลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่เขตห้วยขวางไม่ได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายไม่รู้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ</p> <p>๒.ไม่มีศูนย์กลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จากชุมชนหรือกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อยกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP</p>

ปัจจัยภายนอก	
<p>โอกาส (Opportunity)</p> <p>๑.ความทันสมัยและความก้าวหน้าของสื่อITที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย</p> <p>๒.ความต้องการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่เขตห้วยขวาง</p> <p>๓.นโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐที่ส่งเสริมและเปิดช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น งานจำหน่ายสินค้า OTOP</p>	<p>อุปสรรค (Threat)</p> <p>๑.ประชาชนที่เป็นผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP บางรายไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย (โทรศัพท์ระบบ Android)</p> <p>๒.ประชาชนที่เป็นผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP บางรายไม่มีความรู้เรื่องการใช้ Network (line ,Facebook)</p>

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร (SWOT) จะเห็นได้ว่าในพื้นที่เขตห้วยขวางมีจุดแข็ง (Strength) ในเรื่องของการมีกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่หลายกลุ่มซึ่งส่วนมากผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน และนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร มหานครแห่งโอกาสสำหรับทุกคน โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมของเมืองและประกอบอาชีพตามความสนใจส่วนจุดอ่อน (Weakness) คือ กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP แต่ละกลุ่มไม่รู้ข่าวความเคลื่อนไหวกลุ่มอื่น และการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการจำหน่าย/การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าของกลุ่ม เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายและจุดอ่อนอีกจุด คือ สินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ไม่มีศูนย์กลางหรือสถานที่ในการจำหน่ายแน่นอน ทั้งนี้ปัจจุบันมีเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว และ บริเวณที่ตั้งของสำนักงานเขตห้วยขวางมีพื้นที่ว่าง เหมาะสำหรับการใช้เป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์/สินค้าให้กับประชาชนที่มาติดต่อราชการ หรือประชาชนที่สนใจทั่วไป

๕.๒แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งเกิดจากความเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อยในชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ สินค้า OTOP โดยให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง

๕.๓แนวคิดการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย คือ การเชื่อมระบบความประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์การเชื่อมโยงกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรโดยให้สมาชิกของเครือข่ายสมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันมีการจัดระบบให้ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกันซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็นเมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้วเครือข่ายอาจยุบสลายไปแต่ถ้ามี ความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่ อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยนต้องสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกันเป็นการผนึกกำลัง (synergy) ในลักษณะที่ มากกว่า $๑+๑=๒$ แต่ต้องเป็น $๑+๑>๒$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกันดังนั้นการสร้างให้เกิดเป็นความสัมพันธ์แบบเครือข่ายจึงต้องมีการเชื่อมโยงกลุ่มของคนหรือองค์กรต่างๆให้สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน มีการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอให้ความช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาและมีการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดความสำเร็จและรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ได้ (พัศตร์พินิลเนียวกุล, ๒๕๕๗:๒) แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายได้รับความนิยมทั้งในภาคธุรกิจและในการทำงานเชิงพัฒนาสังคมซึ่งในโลกธุรกิจนั้นแนวความคิดเรื่องเครือข่ายได้เกิดขึ้นในปี.ศ. ๒๕๑๓ โดยเริ่มจากธุรกิจของการจัดหางานทำและการสรรหาคูคนสำหรับในทางสังคมวิทยาเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่มโดยกลุ่มทางสังคมจะมีขอบเขตชัดเจนว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้และมีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งแต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขตการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปแบบก็ได้ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่าย ที่เห็นเป็นรูปธรรมมี ๓ ลักษณะคือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยนเครือข่ายการติดต่อสื่อสารและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัวอาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่องแต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้(คิวพริยศตรา, ๒๕๕๗:๔)

องค์ประกอบของเครือข่ายประกอบด้วย

๑. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)
๒. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)
๓. มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefits/Interests)
๔. การมีส่วนร่วม (Participation)
๕. การเสริมสร้างกันและกัน (Complementary Relationship)
๖. การพึ่งพิงกัน (Interdependence)
๗. มีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

เงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ

ระหว่างสมาชิกอาจมีผู้ประสานงานซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสานงานซึ่งดำเนินกิจกรรมการประสาน แต่ไม่ใช่ผู้ดำเนินการแทนสมาชิกเครือข่ายในทุกเรื่องและกิจกรรมสำคัญที่ทุกเครือข่ายควรทำร่วมกัน คือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกันดำเนินกิจกรรม โดยทั่วไปแล้วเครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกันในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันก็สามารถเป็นเครือข่ายได้

๕.๔ แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐ

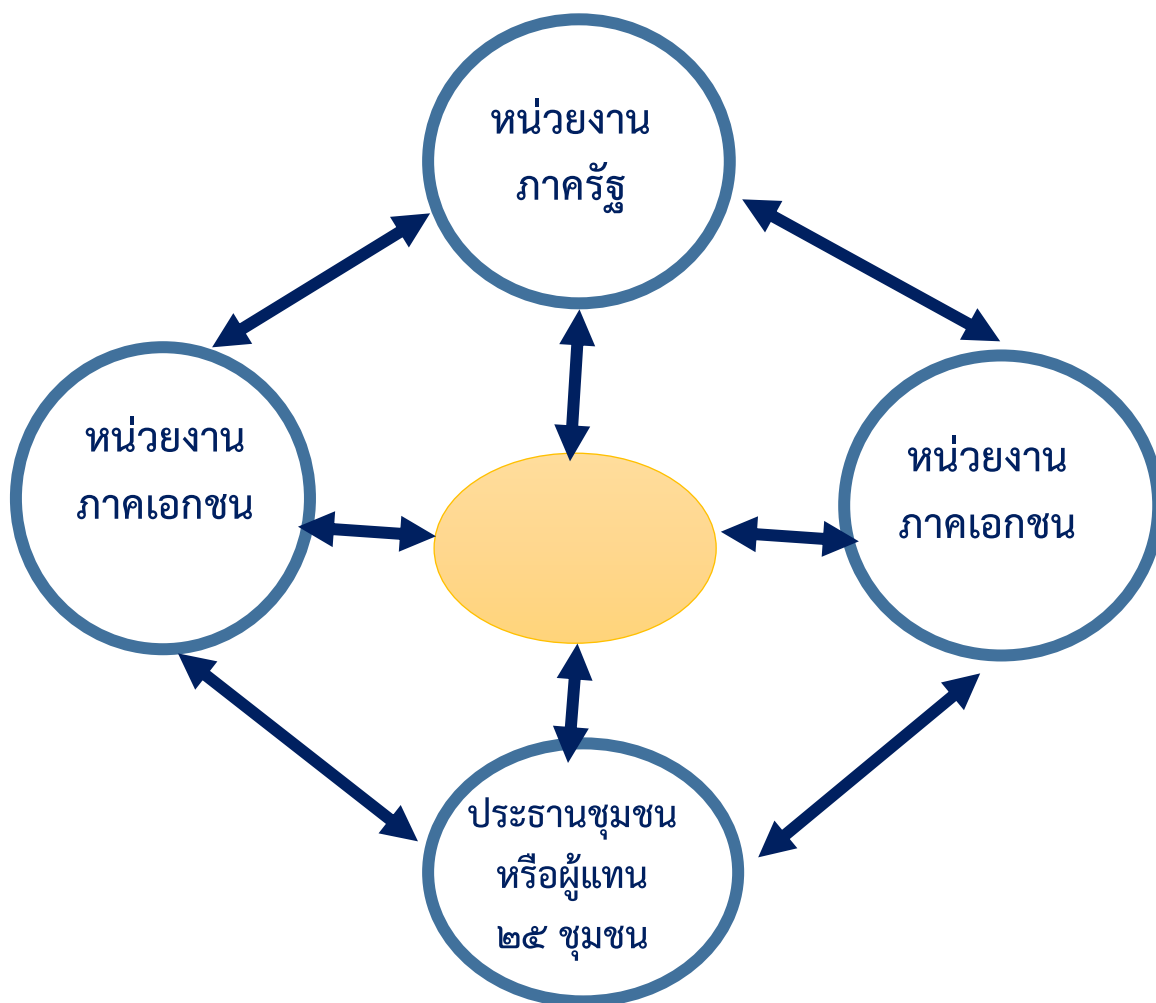
การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นเรื่องที่ภาครัฐบริหารจัดการโดยยึดหลักประชาธิปไตย ให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆหลายเรื่องเช่นความสนใจของสาธารณชนกระบวนการบริหารหรือการปกครองและการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการมีการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะใหม่ ในการพัฒนานโยบายและปฏิบัติ ติดตามนโยบายมีการรับรู้ และยอมรับของการเป็นพลเมืองมากขึ้นโดยปกติข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้นเมื่อมีการเพิ่มหรือขยายการให้บริการกับประชาชนมากขึ้นเพราะผู้ บริหารจะรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการรับฟังประชาชนมากขึ้นและได้รับประโยชน์จากการบริการมากกว่าการกำกับดูแลเท่านั้นประชาชนและข้าราชการจึงสามารถทำงานร่วมกัน โดยระบุดีปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันด้วย(ศิวพรยศตรา, ๒๕๕๗:๔)การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากความเชื่อที่ว่าการพัฒนาที่ดีที่สุดและยั่งยืนที่สุดนั้นควรที่จะเกิดจากพลังและขีดความสามารถของประชาชนที่ผนึกกำลังร่วมกันพัฒนา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเองจะทำให้สามารถพัฒนาได้ตรงกับความต้องการของประชาชนประชาชนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลผลิตจากการพัฒนานั้นด้วย(ศิวพรยศตรา, ๒๕๕๗:๔)

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางเป็นการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ สร้างความสัมพันธ์ในเรื่องการรับรู้ข่าวสาร การสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงาน และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิก ในการสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางนั้นประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. บุคลากรกรุงเทพมหานครได้แก่ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตห้วยขวางสำนักพัฒนาสังคม
๒. บุคลากรจากหน่วยงานราชการภายนอกที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตห้วยขวาง หน่วยงานทหาร(ร. ๑ พัน ๒ รอ., ร.๑พัน๔ รอ.)
๓. ผู้แทนกลุ่มผู้ผลิตและผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ สินค้า OTOP
๔. ผู้แทนชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง ๒๕ ชุมชน
๕. สภาวัฒนธรรมเขตห้วยขวาง ประชาคมเขตห้วยขวาง สโมสรโรตารีกรุงเทพ-รัชดา มุลินนิศุภนิมิต

โดยสามารถเขียนแผนภาพโครงสร้างและรูปแบบของเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่
เขตห้วยขวางได้ดังนี้

ขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน
ขั้นเตรียมการ

- ๑) ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภาคีในพื้นที่เขตห้วยขวาง เช่น ชุมชนทั้ง ๒๕ ชุมชน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, หน่วยงานทหาร ร.๑พัน ๒ รอ. ร.๑พัน ๔ รอ., สโมสรโรตารีกรุงเทพ-รัชดา, สถานีตำรวจนครบาลในพื้นที่ ๕ สน., โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ๓ โรงเรียน, โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ๒ โรงเรียน, ศูนย์การศึกษาอนุรักษนิยมและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตห้วยขวาง, ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ห้วยขวาง, ศูนย์บริการสาธารณสุข ๒๕ ห้วยขวาง, การไฟฟ้าสามเสน, การประปาพญาไท, ประชาคมเขตห้วยขวาง, สภาวัฒนธรรมเขตห้วยขวาง, มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) จุดประสงค์ และเป้าหมายในการสร้างเครือข่าย
- ๒) สำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนและรายชื่อกลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้แทนชุมชน ๒๕ ชุมชน
- ๓) จัดทำโครงการตลาดนัดศุกร์สุขเสนอขออนุมัติจากผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง

ขั้นตอนการดำเนินการ

- ๑) จัดประชุมหารือแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางโดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วยบุคคลหรือผู้แทนหน่วยงานในข้อ ๑
- ๒) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง ประกอบด้วย
  - ๒.๑) คณะกรรมการอำนวยการได้แก่ ผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตห้วยขวางที่สั่งการฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ผู้แทนสำนักงานทรัพย์สินฯ ผู้แทน ร.๑พัน ๒รอ. , ผู้แทน ร.๑พัน๔ รอ. , ศูนย์การศึกษาอนุรักษนิยมและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตห้วยขวาง
  - ๒.๒) คณะกรรมการประสานงาน โดยมีที่ตั้งสำนักงานอยู่ที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตห้วยขวางมีหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เป็นหัวหน้าคณะ
  - ๒.๓) คณะทำงานประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มผู้ผลิตและผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ สินค้า OTOP ประธานชุมชนหรือผู้แทนชุมชน ๒๕ ชุมชน
- ๓) ตั้งเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง และตั้งเครือข่ายทาง Network
  - ๖.๑) กลุ่ม Line เครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง
  - ๖.๒) กลุ่ม Facebook เครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง
- ๔) จัดกิจกรรม “ ตลาดนัดศุกร์สุข ” เพื่อจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกเครือข่าย บริเวณลานที่ว่างหน้าฝ่ายทะเบียน หรือ ลานโดม สำนักงานเขตห้วยขวางตั้งแต่วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙

ขั้นตอนติดตามและประเมินผล

- ๑) ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบ
- ๒) ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ สรุปและประเมินผลการดำเนินการ
- ๓) นำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหารกรุงเทพมหานครและเผยแพร่ผลงานสู่ ประชาชนต่อไป

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางมีกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ตามตารางต่อไปนี้

พันธกิจ	ระยะเวลาในการดำเนินการ (ดำเนินการในปีงบประมาณ๒๕๕๙)						ผู้รับผิดชอบ
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	
๑. ประชาสัมพันธ์และประสานกลุ่มเครือข่าย	↔						ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ (นายสุชาติฯ)
๒. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน		↔					ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๓. จัดประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการสร้างเครือข่าย		↔					ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๔. ขออนุมัติโครงการ/กิจกรรมตลาดนัดศุกร์สุข และขออนุญาตใช้สถานที่/พื้นที่จัดกิจกรรม		↔					ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๕. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง			↔				ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๖. จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระบบNetwork เช่น กลุ่ม line, กลุ่ม Facebook เพื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของแต่ละกลุ่ม และติดต่อสื่อสารกัน			↔				ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๗. จัดกิจกรรม “ ตลาดนัดศุกร์สุข ” เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่ม			↔				ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๘. ประชุมเครือข่ายเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน			↔				ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๙. สรุปผลการดำเนินงานและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ						↔	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๑๐. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมของกลุ่มเครือข่าย						↔	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ

๘. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

เพื่อให้กิจกรรม/โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การสร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางได้กำหนดแนวทางการติดตามและ ประเมินผล ประกอบไปด้วย

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์(Outcome)

๙.๒ วิธีการ/เครื่องมือในการติดตามและประเมินผลสำเร็จ

ตารางเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด (KPI)	วิธีการ/เครื่องมือ
<p>ระดับผลผลิต(Output)</p> <p>๑.สร้างเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง ๑ เครือข่าย เรียกว่า “เครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเขตห้วยขวาง”</p> <p>๒.สร้างเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มLineพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนห้วยขวาง</p> <p>๓.สร้างพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์/สินค้าของสมาชิกเครือข่าย ๑ แห่ง โดยจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกเดือนละ ๑ ครั้ง</p>	<p>-มีเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางจำนวน ๑ เครือข่าย</p> <p>-ได้กลุ่ม line ๑ กลุ่มและกลุ่ม Facebook ๑ กลุ่ม โดยส่งข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกรับรู้</p> <p>-ได้พื้นที่จำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์สมาชิกเครือข่าย ๑ จุด และจำหน่ายเดือนละครั้ง(วันศุกร์สุดท้ายของเดือน)“กิจกรรมตลาดนัดศุกร์สุข”</p>	<p>-ใช้แบบสอบถามสำรวจความต้องการในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย</p> <p>-ใช้แบบสอบถามสำรวจความต้องการในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย</p> <p>-จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมจำหน่ายสินค้าไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของจำนวนสมาชิกเครือข่าย</p>
<p>ระดับผลลัพธ์(Outcome)</p> <p>๑.กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ได้รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน</p> <p>-สมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมีสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเอง</p>	<p>-ความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง</p> <p>-ความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางกลุ่มLine และ กลุ่ม Facebook</p>	<p>-แบบประเมินความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง</p> <p>-แบบประเมินความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง</p>

ตารางเปรียบเทียบตัวชี้วัดระดับความสำเร็จ (ต่อ)

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด (KPI)	วิธีการ/เครื่องมือ
<p>ระดับผลลัพธ์(Outcome)</p> <p>๒.เครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางได้รับข้อมูลข่าวสารสมาชิกในกลุ่ม ข้อมูลการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพฯ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน</p> <p>-สมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมีสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเอง</p>	<p>-ความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง</p>	<p>-แบบประเมินความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวาง</p>

๑๐. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นโยบายพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองน่าอยู่ มหานครแห่งโอกาสสำหรับทุกคน ให้โอกาสคนกรุงเทพฯ เข้าถึงบริการต่างๆ ที่ดี ชาวกรุงเทพมหานครมีโอกาสร่วมกิจกรรมของเมืองและประกอบอาชีพตามความสนใจ นโยบายนี้มุ่งเน้นให้โอกาสคนในการเข้าถึงบริการและมอบโอกาสต่างๆ ให้คนกรุงเทพมหานคร เช่น โอกาสในการประกอบอาชีพ โอกาสในการฝึกวิชาชีพตามที่สนใจ แต่ขาดการสานต่อเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่ได้จากการฝึกอาชีพมีโอกาสทางเศรษฐกิจ (จบหลักสูตรฝึกอาชีพแต่ละหลักสูตรแล้วทำเป็น ทำได้ แต่ขายไม่ได้ เนื่องจากไม่มีสถานที่จำหน่าย) ซึ่งกรุงเทพมหานครควรมีสถานที่รองรับหรือมีตลาดรองรับผลงาน/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผู้ผ่านการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑.สำนักงานเขต ๕๐ เขต หรือ กลุ่มสำนักงานเขตทั้ง ๖ กลุ่มเขต ควรมีตลาดกลาง หรือ สถานที่จำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผู้ฝึกอาชีพหลักสูตรต่างๆ โดยจัดจำหน่ายในราคาต้นทุน หรือ ราคาต่ำกว่าท้องตลาด

๒.กลุ่มสำนักงานเขตทั้ง ๖ กลุ่ม ควรตั้งเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนระดับกลุ่มเขต เพื่อให้รู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและให้รู้ความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การสร้างเครือข่ายด้วยสื่อออนไลน์เป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เข้าถึงเป้าหมายได้ง่ายไม่สิ้นเปลือง โดยเน้นการ พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาครัฐกับภาคประชาชนให้มากขึ้นด้วยวิธีการ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ หรือ LINK ให้เข้ากัน ดังนี้

L – Learning ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน I – Investment การลงทุน ร่วมกัน N – Nature การฟูมฟัก บำรุงรักษา ร่วมกัน G (K) – Give การรักษาสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานครควรใช้การสร้างเครือข่ายเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากรุงเทพมหานครให้มากที่สุด

ภาคผนวก

ข้อมูลเขตห้วยขวาง

คำขวัญประจำเขต

วัดพระราม ๙ อารามหลวง งามคู่เขต
 ศูนย์วัฒนธรรม ประเทศ คู่สมัย
 โครงการบ่อน้ำบาด รถมไฟฟ้าก้าวไกล
 ย่านนี้ไซ้ริ้ นามห้วยขวาง ศูนย์กลางเมือง

ข้อมูลทั่วไป

เขตห้วยขวางจัดตั้งครั้งแรก โดยแบ่งพื้นที่การปกครองบางส่วนมาจากเขตพญาไทตาม “พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖” เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นเขตปกครองลำดับที่ ๒๔ ของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยพื้นที่ปกครอง ๒ แขวง คือ แขวงห้วยขวาง และแขวงบางกะปิ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๔.๙๕ กม.^๒

ต่อมาเมื่อ “พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตพญาไท เขตห้วยขวาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๑” ได้โอนพื้นที่แขวงดินแดงของเขตพญาไท และสามเสนนอกของเขตบางกะปิ มาขึ้นกับเขตห้วยขวาง ในขณะเดียวกันได้โอนพื้นที่บางส่วนของแขวงห้วยขวาง และแขวงบางกะปิ ไปรวมกับแขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสัน ของเขตพญาไท ตามลำดับ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ดังนั้น เขตห้วยขวาง จึงมีพื้นที่ปกครอง ๔ แขวง คือ แขวงห้วยขวาง แขวงบางกะปิ แขวงดินแดง และแขวงสามเสนนอก มีเนื้อที่ประมาณ ๒๒.๘๓๘ กม.^๒ เนื่องจากเขตห้วยขวางมีการขยายตัวของประชากรในอัตราสูงมาก ดังนั้น ผู้บริหารกรุงเทพมหานครจึงเสนอออก “ประกาศกระทรวงมหาดไทย เปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง และตั้งเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖” โดยแบ่งแยกพื้นที่บางส่วนของเขตห้วยขวาง เขตพญาไท และเขตราชเทวี ไปจัดตั้งเป็นเขต ดินแดง มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นต้นมาปัจจุบันพื้นที่เขตห้วยขวาง มีเขตปกครอง ๓ แขวง คือ แขวงห้วยขวาง แขวงบางกะปิ และแขวงสามเสนนอก เนื้อที่ประมาณ ๑๕.๐๑๐ กม.^๒

ข้อมูลชุมชนเขตห้วยขวาง

ลำดับ ที่	ประเภทชุมชน	ชื่อชุมชน	วัน เดือน ปี ที่ประกาศ จัดตั้ง	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน	จำนวน บ้าน
					ชาย	หญิง	รวม		
๑	บ้านจัดสรร	หมู่บ้านสุนทรศิริ	๒๐ สิงหาคม ๒๕๓๘	๒๕	๓๗๘	๔๓๗	๘๑๕	๒๑๐	๑๗๒
๒	แออัด	บึงพระราม ๙	๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๕	๗	๔๓๐	๔๘๕	๙๑๕	๒๓๕	๑๙๕
๓	แออัด	บึงพระราม ๙ พัฒนา	๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๕	๘	๕๑๗	๕๔๑	๑,๐๕๘	๓๘๐	๒๑๐
๔	แออัด	หลังสมาคมโรงเรียนไทย- ญี่ปุ่น	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๗	๑๘๗	๒๒๓	๔๑๐	๑๔๘	๘๒
๕	แออัด	อามานะฮ์พัฒนา	๒๐ สิงหาคม ๒๕๓๙	๓	๑๑๒	๑๒๖	๒๓๘	๖๘	๖๓
๖	แออัด	เพชรพระราม	๒๒ มกราคม ๒๕๓๙	๙	๕๘๒	๕๗๑	๑๑๕๓	๒๘๙	๒๒๘
๗	แออัด	โรงปูนฝั่งเหนือ	๒๒ มกราคม ๒๕๓๙	๑๕	๕๘๓	๖๒๔	๑๒๐๗	๒๔๓	๒๕๐
๘	แออัด	โรงปูนฝั่งใต้	๒๒ มกราคม ๒๕๓๙	๒๐	๖๒๕	๖๗๙	๑๓๐๔	๓๗๖	๒๖๕
๙	แออัด	ส.พัทยา	๒๒ มกราคม ๒๕๓๙	๖	๓๑๑	๓๗๖	๖๘๗	๑๙๗	๑๔๕
๑๐	แออัด	เพชรบุรี ๔๐	๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙	๓	๑๙๓	๑๘๔	๓๗๗	๘๔	๖๑
๑๑	บ้านจัดสรร	หมู่บ้านศรีนคร	๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๗	๑๓	๓๘๐	๓๗๐	๗๕๐	๑๙๕	๑๖๘
๑๒	แออัด	ทับแก้ว	๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖	๕.๙	๓๒๔	๓๗๕	๖๙๙	๑๘๕	๑๒๖
๑๓	แออัด	ริมทางรถไฟโค้งอโศก	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๖	๔๗๘	๔๙๕	๙๗๓	๒๐๓	๑๓๙
๑๔	เมือง	แฟลต สน.มกกะสัน	๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑	๐.๗๕	๑๒๗	๑๑๒	๒๓๙	๗๑	๗๑
๑๕	แออัด	ริมคลองลาดพร้าว ประชาอุทิศ	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๗	๑๓๑	๑๔๙	๒๘๐	๗๐	๕๕
๑๖	แออัด	ลาดพร้าว ๘๐	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๕	๓๘๘	๔๒๖	๗๗๔	๑๖๘	๑๕๙
๑๗	แออัด	ริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว ๓๔	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๕	๓๒๖	๓๘๗	๗๑๓	๑๕๗	๘๗
๑๘	แออัด	ริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว ๔๒-๔๔	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๗	๕๙๗	๖๔๗	๑๒๔๔	๒๙๔	๒๓๐
๑๙	แออัด	ริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว ๔๖	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๓	๓๐๔	๓๑๖	๖๒๐	๑๕๑	๑๐๒
๒๐	แออัด	ลาดพร้าว ๔๕	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๖	๗๒๕	๘๒๒	๑๕๔๗	๔๒๗	๒๙๑
๒๑	แออัด	ริมคลองบางซื่อ รัชดาภิเษก	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๓	๑๕๒	๑๗๖	๓๒๘	๘๒	๕๒
๒๒	แออัด	ร่วมใจพิบูล ๒	๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๘	๙	๕๕๐	๕๒๙	๑๐๖๙	๒๐๒	๑๖๑
๒๓	แออัด	ซอยพิทลุง	๔ มิถุนายน ๒๕๔๐	๕	๒๙๑	๓๔๗	๖๓๘	๑๔๕	๑๑๗
๒๔	แออัด	รุ่งเรืองตอนปลาย	๗ มกราคม ๒๕๓๖	๗	๓๑๔	๒๘๓	๕๙๗	๑๓๕	๕๔
๒๕	บ้านจัดสรร	หมู่บ้านประสิทธิ์	๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๙	๕	๑๒๕	๒๒๑	๓๔๖	๖๐	๕๔

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘

ข้อมูลกลุ่ม OTOP เขตห้วยขวาง

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม/ องค์กร	ที่อยู่/ หมายเลขโทรศัพท์	ชื่อผลิตภัณฑ์	ประเภทผลิตภัณฑ์
๑	กลุ่มแม่บ้านเขต ห้วยขวาง	๑๙๔ ซ.ศุภฤกษ์ ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กทม.	กระเป๋าสาน	ผ้าและเครื่อง แต่งกาย
๒	กลุ่มบ้านไม้	๖๗ ซ.ศุภวิจิตร ๑๔ ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๘๔ ๖๕๗ ๒๗๗๙	ตะกร้าไม้	ของใช้(ไม้)
๓	ร้านคุณน้ำมนต์	๖๗๗/ ๖ ซ.ลาดพร้าว ๔๘ ถ.ลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๘๖ ๖๖๘ ๕๕๕๖	ขนมคุกี้	อาหาร
๔	อินทรีชิตร์	๘๘ ซ.ลาดพร้าว ๓๘ ถ.ลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๕๑๓ ๘๔๔๔-๙	ซีฟิ่งสมุนไพร แก้ปวดเมื่อย	สมุนไพรที่ ไม่ใช่อาหาร
๕	กะหรี่ปั๊บบางคำคุณ รัตน์	๓๔ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๘๙ ๔๗๗ ๔๙๒๓	กะหรี่ปั๊บบางคำ	อาหาร
๖	กลุ่มรักษ์ สิ่งแวดล้อมและ ภูมิปัญญาไทย กรรบาสิก	๕๐๗แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๙๓๙ ๙๙๓๙	กระโจมอบตัว	ของใช้
๗	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซาเขียว	๔๐ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๒๗๔ ๗๐๕๐	ชาวัลเบอร์รี่ ผสมใบเตย และมะตูม	เครื่องดื่ม

รายชื่อสินค้าสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP)
ระดับ ๔ - ๕ ดาว เขตห้วยขวาง

๕ ดาว

๑. กระเป๋าผ้าสามเหลี่ยมผสมหนังแท้ กลุ่มแม่บ้านเขตห้วยขวาง ประเภท
ผ้า/เครื่องแต่งกาย
๒. ยาสมุนไพรจินตามณี บริษัท อินทระวี จำกัด
ประเภท สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร
๓. ซามัลเบอร์รี่ผสมใบเตยและมะตูม ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชาเขียว
ประเภท เครื่องดื่ม

๔ ดาว

๑. น้ำหอมประจำวัน เดือน ปีเกิด ห้างหุ้นส่วนสามัญระหงษ์
ประเภท สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

ข้อมูลกลุ่มอาชีพ เขตห้วยขวาง

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	ที่อยู่/หมายเลขโทรศัพท์	วันที่จดทะเบียน/หมดอายุ
๑	กลุ่มอาชีพบ้านไม้	๑๐ คน	๖๗ ซ.ศุภนิเวศน์ ๑๔ ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๘๔ ๖๕๗ ๒๗๗๙	๒๓ พ.ค. ๕๗ / ๒๒ พ.ค. ๕๘
๒	กลุ่มผ้าครีวมือ	๑๐ คน	๖๐๐/๑๐๖ ถ.ริมคลองลาดพร้าว แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๗๑๙ ๗๙๘๙	๒ ธ.ค. ๕๖ / ๑ ธ.ค. ๕๗
๓	กลุ่มแม่บ้านห้วยขวาง	๑๐ คน	๓๒๘ ถ.ประชาอุทิศ เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๘๙ ๔๘๗ ๔๔๐๗	๑๒ ก.ค. ๕๖ / ๑๑ ก.ค. ๕๗

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม ผู้ประกอบการ	ชื่อประธานกลุ่ม	ที่อยู่/ เบอร์โทรศัพท์
----------	---------------------------	-----------------	---------------------------

๑	กลุ่มแม่บ้านเขต ห้วยขวาง	น.ส. ศิริลักษณ์ เห็นถูก	๑๙๔ ซ.ศุภฤกษ์ ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๒๗๖ ๐๕๐๒ โทรสาร. ๐๒ ๖๙๔ ๓๔๑๑
๒	กลุ่มบ้านไม้	น.ส. นงค์เยาว์ โชติวิสิทธิ์	๖๗ ซ.ศูนย์วิจัย ๑๔/๓ ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กทม.โทร. ๐๒ ๓๑๘ ๑๓๘๖ โทรสาร ๐๒ ๓๑๘ ๑๔๐๙
๓	กลุ่มรักษ์ สิ่งแวดล้อมและ ภูมิปัญญาไทย “กรรบาลิก”	น.ส. ดุษฎี สุทธิเลิศ	๕๐๕ ซ.พิบูลย์อุปถัมภ์ ถ.ลาดพร้าว ๔๘ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๙๓๙ ๘๑๖๗ โทรสาร. ๐๒ ๙๓๙ ๘๑๖๘
๔	บริษัท ชาเขียว จำกัด	น.ส.ดวงรัตน์ ชัยวัฒน์เมธิน	๔๐ ซ.สุทธินิเวศน์ ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๒๗๔ ๗๐๕๐ โทรสาร. ๐๒ ๒๗๔ ๗๐๕๓
๕	บริษัท อินทราชีตร์ จำกัด	นางณัฐสุรีย์ จินดารัตนวรกุล	๘๘ ซ.ลาดพร้าว ๓๘ ถ.ลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขต ห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๒ ๕๑๓ ๘๔๙๔ โทรสาร. ๐๒ ๕๑๓ ๘๕๐๐
๖	มนต์พฤษชา	นางโคมมนต์ ทองมั่ง	๘๖๔/๒ ซ.ประชาอุทิศ ๕ ถ.ประชา อุทิศ แขวง/เขตห้วยขวาง กทม. โทร. ๐๘๙ ๙๘๗ ๖๐๘๙ โทรสาร. -

กลุ่มรักษ์สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาไทยกรรบาลิก

กลุ่มอาชีพการบูรหอม บึงพระราม ๙ พัฒนา

กลุ่มอาชีพผ้าดัดล้อมชมชนริมคลองบางซื่อรัชดาภิเษก

กลุ่มอาชีพพับเหรียญโปรยทาน

กลุ่มอาชีพร้อยลูกปัดคริสตัล

*บทบาทผู้นำสตรีด้านการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ
กลุ่มอาชีพผ้าคลีมือ ชุมชนริมคลองบางซื่อรัชดาภิเษก*

กลุ่มอาชีพผ้าคลีมือ ชุมชนริมคลองบางซื่อ
รัชดาภิเษกก่อตั้งและจดทะเบียนเป็นกลุ่มอาชีพครั้งแรก เมื่อ
ปีพ.ศ. 2553 นางประภัสสร ดุสันเทียะ เป็นประธานโดยมี
สมาชิกกลุ่มเป็นชาวบ้านในชุมชนริมคลองบางซื่อรัชดาภิเษก
และสมาชิกที่มาจากชุมชนอื่นๆในละแวกเดียวกัน

กิจกรรมของกลุ่มได้แก่ การแปรรูปเศษผ้าเป็นกระเป๋าใส่ของต่างๆ หลากหลายขนาด เช่น เอกสาร เศษเหรียญ เครื่องสำอาง โทรศัพท์มือถือ โดยการเย็บด้วยมือ ซึ่งได้เรียนรู้มาจากหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาให้ความรู้แก่สมาชิกชุมชน

วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ผู้หญิงและผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งนอกจากการช่วยให้มีรายได้เพิ่มสำหรับจุนเจือครอบครัวแล้ว ยังทำให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีเวลาทำงานบ้านและดูแลลูกหลานได้ เป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีให้แก่ครอบครัว และที่สำคัญยังก่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของตัวเอง นำมาซึ่งความภาคภูมิใจแห่งความเป็น

สตรีเพศ.

สำนักงานกลุ่มอยู่ที่ เลขที่1000/4 ถ.รัชดาภิเษก แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กทม. 10310หมายเลขโทรศัพท์ประธานกลุ่ม 083-9123897

ทฤษฎีที่อ้างอิง

๑. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งเกิดจากความเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการ และทิศทางของความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อยในชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ สินค้า OTOP โดยให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เขตห้วยขวางมีขั้นตอน ดังนี้

๕.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation) ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วมไว้ หลากหลายและแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลหรือองค์การดังนี้

- องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า ๑)การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ๒) การเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนาและ ๓) การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องการพัฒนา (มนตรี กรรพุมมาลย์, ๒๕๓๙: ๔๓)

- องค์การอนามัยโลก (WHO) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตนการจัดอันดับความสำคัญการเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อานาจตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท (หัสติน ปิ่นประชาสรร, ๒๕๕๕:๓)

- การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะการร่วมตัดสินใจทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบายการจัดทำแผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการปฏิบัติการติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

- James L. Creighton (๒๐๐๕) ได้อธิบายถึงระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำสุดไปถึงระดับสูงสุด ดังนี้

๑. ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เช่นการแถลงข่าวการแจกข่าวสารและการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (Information Provision) เช่นการจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่างๆหรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ เป็นต้น

๓. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เช่นการจัดประชุมการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน (Involvement) เช่นการใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องการใช้อนุญาตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งและการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ (Partnership) เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบ (Delegated Power) เช่นการแต่งตั้งของคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการต่างๆ เป็นต้น

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่นการลงประชามติ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (๒๕๔๕, หน้า ๘) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนและกลุ่มอาชีพต่างๆ กล่าวคือ ถ้าหากประชาชนในชุมชน และกลุ่มผู้ผลิตสินค้ารายย่อย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP ในพื้นที่เขตห้วยขวางยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาของกลุ่มตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาย่อมไร้ประโยชน์ เพราะแต่ละกลุ่มจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชุมชนรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน แม้ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้าง มีรายได้ต่อวันไม่มาก ฐานะค่อนข้างยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบากนอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวง ศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย(๒๕๔๕, หน้า ๑๑๖)ยังได้ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา ๕ ขั้น ดังนี้

๑. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความ ต้องการ

๒. มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน

๓. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

๔. มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

๕. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

บรรณานุกรม

โกวิท พวงงาม. (๒๕๔๕). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.

สืบค้นเมื่อ วันที่ ๒๑กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (๒๕๔๖, หน้า ๑๗) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ

๑. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน

๒. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

๓. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนเองอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

๓.๑ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

๓.๒ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

๓.๓ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

๔. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
๕. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้
  ๑. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
  ๒. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
    - ๒.๑ ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
    - ๒.๒ วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
    - ๒.๓ ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
    - ๒.๔ ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
    - ๒.๕ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
    - ๒.๖ ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
    - ๒.๗ ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (๒๕๔๖). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.

กรุงเทพมหานคร: ๕๕๘ Print.

สืบค้นเมื่อ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้ (ชิต นิลพานิช และกุลธนา พงศธร, ๒๕๓๒, หน้า ๓๖๒)

๑. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล
  ๒. หลักการขจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมี อิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว
  ๓. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน
  ๔. การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิดปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา
  ๕. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการ พัฒนาได้
  ๖. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้ งานเกิดประสิทธิภาพ
- อนึ่ง สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนัก

มาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (๒๕๔๕, หน้า ๑๑๘) ได้ กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๒ ประการคือ

๑. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑.๑ จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

๑.๒ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กร ต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

๑.๓ แก่อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ

๑.๔ ลงมือปฏิบัติจริง

๑.๕ ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

๒. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๒.๑ แลกเปลี่ยน เรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

๒.๒ สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียน!และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

บรรณานุกรม

ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร. (๒๕๓๒). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน่วยที่ ๘) . นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (๒๕๔๕). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง.

สืบค้นเมื่อ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธี ที่สำคัญมี ดังต่อไปนี้ (โกวิท พวงงาม, ๒๕๔๕, หน้า ๑๑)

๑. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมถกปัญหาหรือเนื้อหาสาระของ แผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

๒. การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

๓. การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ บริหารโครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบ เข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย
๔. การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่อง ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง
๕. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือก ตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร
๖. การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
๗. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น
๘. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดง ความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม
๙. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม
๑๐. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

Rose (อ้างถึงใน สานิตย์ บุญชู, ๒๕๒๗, หน้า ๗) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ กล่าวคือ ชุมชนใดที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมาก เท่าใด ก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้โดยสะดวกและสามารถดำเนิน ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า คนมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของความคิดและสมรรถภาพของคนเรานั้นจะไม่มี ความหมาย ถ้าหากขาด การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น

กระบวนการมีส่วนร่วม

Szentendre (อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐-๓๑) กล่าวถึงการแบ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมคานการวางแผน
๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
๓. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

บรรณานุกรม

โกวิท พวงงาม. (๒๕๔๕). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
 สานิตย์ บุญชู. (๒๕๒๗). การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สืบค้นเมื่อ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

แนวคิดการมีส่วนร่วม (participation process approach)

แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วม

ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๕ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น คำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้ (กรมอนามัย, ๒๕๕๐)

ประเด็นที่ ๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ ๒ การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องของโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีนี้คือการเอื้อให้เกิดการพยายามพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ ๓ การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ ๔ การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของ ประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

นอกจากนี้ ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง การตัดสินใจใช้ทรัพยากร

- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (๒๕๒๗, หน้า ๒) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงสิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (allocation) และการใช้ประโยชน์ (utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผนเพื่อการกินดีอยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึง ซึ่งการพัฒนาให้คนจนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย และการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริการทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตน การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออก ซึ่งความต้องการของตน การจัดลำดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบทและเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้ โดยมีใช้การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

ตามนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองในการจัดการควบคุม การใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี นอกจากนี้ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตี ..... อ่านต่อได้ที่:<https://www.gotoknow.org/posts/๔๘๒๐๙๒>

๒. ทฤษฎีการสร้างเครือข่าย

กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย (๒๕๔๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายไว้ ดังนี้

เครือข่าย คือ การเชื่อมระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์

เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ Mitchell (อ้างถึงใน ยรรยง ศรีเจริญวงศ์, ๒๕๓๓:๑๙) เครือข่ายทางสังคม หมายถึง กลุ่มของความสัมพันธ์ที่บุคคลกลุ่มหนึ่งมีต่อกันและกัน และลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นสามารถนำไปใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้นได้

อเนก นาคะบุตร (๒๕๓๓:๒๙) เครือข่าย หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชน บุคคลระหว่างชุมชน กลุ่มกับกลุ่ม ชุมชนกับชุมชน โดยยึดหลักตามขอบเขตพื้นที่ ประเด็นปัญหาและสภาพทางสังคม โดยไม่แยกระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต การเรียนรู้และการปฏิบัติ เนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหนึ่งเดียว

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (๒๕๓๓:๒๐๙-๒๑๔) เครือข่ายสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคนในสังคมที่กลุ่มบุคคลมีต่อกัน โดยคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ เครือข่ายสังคมนี้ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด การเรียนรู้ของบุคคล หรือกลุ่มองค์กรใดก็ตาม ย่อมสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ

นฤมล นิราทร (๒๕๔๓:๖) เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของจุดต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงต่อกันด้วยเส้น โดยจุดต่างๆ คือ บุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมนี้ คือ ความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกัน

อรรถณพ พงษ์วาท (อ้างถึงใน ประกายทิพย์ วงศ์หอม, ๒๕๔๓:๑๙) เครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การเชื่อมโยงร้อยรัด เอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน

Alter Hage (อ้างถึงใน นฤมล นิราทร, ๒๕๔๓:๑๖) กล่าวว่า เครือข่าย เป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตแน่นอนหรือไม่ก็ได้ องค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

ปาน กิมปี (อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน, ๒๕๔๖:๑๖) เครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จนเกิดการปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของหรือข้อมูลข่าวสารขึ้น ซึ่ง

จะมีวงกว้างมากขึ้นน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการมีปฏิสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของบุคคลหรือกลุ่มคนวารสารสังคมและมนุษยศาสตร์ มก. (ปีที่ ๒๙ ม.ค.-มิ.ย.๒๕๕๖) เครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม ที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีระยะเวลาานพอสมควร มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกันและหากบรรลุวัตถุประสงค์หนึ่งแล้ว อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มวัตถุประสงค์ใหม่ได้

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑-๑๒ (๒๕๕๗:๖) เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของคนหรือกลุ่มที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกัน หรือลงมือทำกิจกรรม มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและอื่น ๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (อ้างถึงใน กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย, ๒๕๕๖:๑๖) เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน อย่างเป็นระบบ

เสถียร จิรรังสีมันต์ (๒๕๕๙) เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติภารกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็นหรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน

องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย

เสถียร จิรรังสีมันต์ (๒๕๕๙) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

๑. หน่วยชีวิตหรือสมาชิก เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่าย ที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยแต่ละหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันตามหลักธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่องเพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้นหน่วยชีวิตหรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

๒. จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากว่าบุคคล กลุ่ม องค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยได้รับความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีโอกาสกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๓. การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลจะมารวมกันนั้น สิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น และการที่คนจะมารวมกลุ่มเป็นองค์กรเครือข่ายได้นั้น นอกจากจะมีความสนใจหรืออุปนิสัยใจคอที่คล้ายคลึงกันแล้ว บุคคลยังต้องมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม กล่าวคือ เมื่อพวกเขาเห็นปัญหาหรือต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จิตใจที่มุ่งมั่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ย่อมเป็นแรงขับเคลื่อนที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์และการค้นหาวิธี เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นๆ รวมทั้งแสวงหาแนวร่วมจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรองหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จน

กลายเป็นองค์กรเครือข่ายที่ทุกฝ่ายต่างก็มีความไว้วางใจต่อกัน ทั้งนี้ เพราะความเป็นเครือข่าวนั้นสามารถที่จะตอบสนองกระบวนการแก้ไขปัญหาได้มากกว่า

๔. การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย

สิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่าวนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่าย หันหน้าเข้าหากัน และพึ่งพากันมากขึ้น นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นทั้งแนวคิด กระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจากการมีส่วนร่วมแล้ว พัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้าๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนจึงเสมือนกลไกที่เป็นแรงผลักดันให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

๕. ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์

ที่โยงใยแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงาน และช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องเช่นนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ถ้าระบบความสัมพันธ์มิได้รับการตอบสนองหรือขาดการติดต่อแล้ว ความเป็นเครือข่ายก็อยู่ในภาวะที่เสื่อมถอย ดังนั้นการพัฒนาระบบเครือข่ายจะต้องยึดหลักการของความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน โดยมีกิจกรรมและข้อมูลเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของเครือข่าวนั้น ๆ

สรุป

เครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคล องค์กร โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยต่างฝ่ายต่างยังคงมีความเป็นอิสระต่อกัน

อ้างอิง

กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการ และผู้สูงอายุ. (๒๕๔๖). กลยุทธ์เครือข่ายการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : บริษัท คอสมิคเอนเตอร์ไพรส์ จำกัด.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (๒๕๓๓). การบริหารพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : กรุงเทพฯ.

นฤมล นิราทร. (๒๕๔๓). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : กรุงเทพฯ.

ประกายทิพย์ วงศ์หอม. (๒๕๔๓). เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยรรยง ศรีเจริญวงศ์ (๒๕๓๓). เครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน. (๒๕๔๖). เครือข่ายภาคประชาสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต

คอรัปชั่น. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑-๑๒. (๒๕๕๗). รายงานการศึกษาเรื่องโครงการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. กรุงเทพฯ. หจก. เทพเพ็ญวานิชย์.

เสถียร จิรรังสีมันต์. (๒๕๕๙). บทความความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย. สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย. สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.